

AMIT CHAUDHURI

Akşamüstü Ezgisi

Çeviren: Emrah İmre

üçn kta

Pandit Govind Prasad Jaipurwale'nin anısına (1941 – 1988).

Kapı çalıyor. Müzik öğretmeni içeri giriyor.
Her zamanki gibi gülümsüyor. Tüm bedeni gülümsüyor.
Karmaşık bir melodi mırıldanıyor
dışarıda rüzgâr, ışık ve yağmur, toprağı gölgelerden oluşan
bir değirmen gibi öğütüyor.
İçeride, serin odada, annem ve müzik öğretmeni halının
üzerine oturmuş, her zamanki gibi,
misafir odasındaki sedirlerle, masalarla, tablolarla ve
biblolarla çevrelenmişler.

Annem harmonyum çalıyor; şarkı söylemeye başlıyor.
Siyah beyaz tuşların üzerindeki parmakları, çok kapılı bir
tapınağın anahtarına benziyor.
Müzik öğretmeni şarkıya katıldığında, insan sesinin,
gırtlaktaki o küçük enstrümanın,
saklı notalar evreniyle, narin ve esrarlı kurallarıyla, ne
kadar tuhaf bir şey olduğunu gösteriyor.
Yağmurun inşa ettiği malikâne kadar ferah bir raag etrafı
sarmalıyor, ve dört ana unsurdan biri gibi iç çekiyor.
Raag'ın müthiş mimarisinin içinde, notalardan oluşan
insansız dünyadaki berrak kemerin ardında,
iki kişi oturuyor, ikisi de yalnız.
–annem ve müzik öğretmeni– sedirlerle tablolarla ve
biblolarla çevrelenmiş.

Müzik öğretmeni bugün kayıtsız.

Tepki vermiyor.

Annem, şarkı söylerken bir parça sıkıntılı, bir yandan da kaynağını bilmediği bir korku duyuyor.

Müzik öğretmeni, sırtını dayadığı sedirle, mobilyalara has, rahatsız edici bir sabır ve boş vermişlik içinde birleşmiş, bir an için sedirin yumuşak, kaygısız hatlarından ayırt edilemez hale gelmiş.

Karısı, dul annesi, erkek kardeşi, kayınbiraderi, kız kardeşi, dört çocuğu,

doğumu sırasında ortaya çıkan, pırlanta gibi parlayan takımyıldız

kendisinden uzaklaşıyor. Halının üzerinde, sırtı sedire dayalı, tek başına oturuyor.

Berrak, serin havası kayıtsızlıkla dalgalanan küçük, sakın odadaki

bu huzur anının arkasında,

akıcı ve kederli, kendi

ışılıklı varlığına katlanamayan,

ama yağmurdan ya da gözyaşlarından yada başka bir maddeden yapılmış dev duvarlar gibi, sürekli eriyerek kendisinden uzaklaşan bir şey var.

Müzik öğretmeni ölmekte.

Bundan haberi yok, ama bir yıla varmaz ölmüş olacak.

Yağmuru bir daha görmeyecek.

Bundan haberi yok. Öleceğinden bihaber oluşu, onu bir hale gibi çevreliyor, Tanrı'ya yakınlaştırıyor.

Annemin bundan haberi yok.

Yağmurun bundan haberi yok.

Yağmur, dünyayı temizliyor.

İçimizdeki; insani, ama mevsimlerle değişen bir şey de temizleniyor, sessiz bir sağanak halinde yağın her gözyaşıyla.

İnsan sesinden, içinde bir dünya taşımaya uğraşan gırtlaktaki o küçük enstrümandan

başka bir şey kalmıyor. Sonra, o da susuyor.

Raag, kendi kendini yaratan notalar galaksisi, dört ana unsurun iç çekişi, yağmur gibi iç geçiriyor ve doğaya karışıyor.

Müzik öğretmenini görmüyoruz. Annem şarkı söylemeye devam ediyor, farkında değilmiş gibi. Müzik öğretmeni, dikkat çekmeden daha da uzaklara gidiyor.

Sedire yaslanan gölgeyi saymazsak, artık onu görmüyoruz, sedire, sedirin sonsuz dalgınlığına karışmış, ciğerleri suyla dolmuş, yüzü ve ayakları şişmiş, dudakları gülümsüyor,

sedirin dalgınlığına karışmış.

Annem oturuyor, şarkı söylüyor; yağmur, eriyerek kendi varlığından yağıyor,

sanatla değil fanilikle tamamlanan bu an, bu fani an, kendi yaşamını tekrarlıyor, tekrarlıyor.

1

Oxford'a her yıl yeni öğrenciler gelir ve eski öğrenciler ortadan kaybolur; insan bir süre sonra, hepsi birbirine bağlanan cadde ve sokakları avcunun içi gibi bilir. Kuzeyde, kimse Summertown'ın ötesine gitmez, Londra'ya ise Headington üzerinden gidilir. Michaelmas'ın ilk gününde, kara cüppeler giymiş öğrenciler yürüyerek okullara, açılış törenlerine giderler. Yıl sonunda, aynı kara cüppeleri bu kez sınavlara girmek için, asık suratla üzerlerine geçirirler; sınavlardan sonraysa şehir bomboştur ve günler, İngilizlere özgü, yaz saati uygulaması denilen büyüden dolayı, bir saat daha uzundur; ve akşamları Oxford, bir savaşın ortasındaymış gibi görünür. Savaş zamanı İngiliz şehirleri nasıl görünüyordu acaba? Küçük esnaf çalışır çalışmasına, ama pek müşterileri yoktur. Sokaklarda cıvıl cıvıl, fakat hüzünlü, ender rastlanan türden bir huzur vardır; insan bunu görünce hem şaşırır hem de keyiflenir. Kol kola gezen bir çift, ya da kapı önünde genç bir adamla laflayan bir kadın; erken vedalar...Savaşın ortasında bir şehir dendiğinde gözümde işte böyle şeyler canlanıyor, çünkü aylak aylak dolaşan, kaldırımdan kaldırıma seslenen, nefesleri biraz kokan, itişip kakışan gençler, eski bir yaşam tarzının inatçı alışkanlıklarını, sabahları açılıp akşamları indirilen kepenkleri olduğu gibi bırakarak ortadan

kaybolunca, geriye medeniyet ve vatandaşlık bilinciyle dolup taşan, bomboş bir kale kalır. Oxford bir rüya gibidir; sürekli kendini tekrarlayan, bir dolup bir boşalan, küçücük bir dünya.

Odamın penceresinden bakınca kütüphaneyi, fakülte binasını ve hafifçe kıvrılarak başka bir fakülteye uzanan yaya yolunu görebiliyordum. Öğrenciler üzerlerinde en tuhaf kıyafetlerle, etekleri uçuşan paltolarla, uzun, siyah, kaba eteklerle, erkekler küpeli, kızlar çingene kılıklı, her sabah derse girmek için toplanır ya da göğüslerine bastırdıkları kitaplarla kayıtsızca binalara girip çıkar ya da ne yapacaklarını şaşırıp boş verir, merdivenlerde otururlardı. İki yanında sonbaharda kıpkırmızı kesilen çalılar uzanan yaya yolunun büyük bir kısmını görebiliyordum; yol, ileride, bir kanalın üzerinden geçiyordu, orada su olduğunu hissediyordum. Suyu hissetme yeteneği, Worcester Üniversitesi'ni ziyaret ettiğimde yeniden canlanmıştı; keyifsiz bir gündü, çünkü o dönemde Mandira ve Shehnaz arasında kalmıştım. Gece biriyle yatıyor, gündüz ötekiyle geziyordum, ancak bir süreliğine buraya gelip Lawrence üzerine bir seminere katılmam gerekiyordu. Üniversite avlusuna girince, karşı duvarın arkasındaki ışığın –akşam vaktiydi– farklı olduğunu gördüm, sanki güneş oradan batmıştı, bu yüzden duvarın arkasında bir deniz ve ufuk çizgisi olduğunu hayal ettim. Sonradan, orada bir göl olduğunu öğrendim.

Dr. Mason'ın odası sade döşenmişti. Bitişik duran iki kanepede, bir çalışma masası, masanın yanındaki sandalyede de kendisi vardı. İyi ışıklandırılmış, ılık bir odaydı, ama renkleri soğuktu: Kahverengi mobilyalar, mor ve gri, manolya desenli duvar kâğıtları; akşamüstü ışığında ya da akşam gölgelerinde, İngiliz ciddiyeti yaratan türden renkler. Üç üniversite öğren-

cisi, ben ve iki ihtisas öğrencisi kanepeye oturduk. Sakallı ve gözlüklü başka bir üniversite öğrencisiyse pencere eşiğine yerleşti ve tek kelime etmese de söylenenleri tartıyormuş gibi görünerek diğerlerini dinledi. Sessizliğine rağmen, ya da kim bilir, belki de sessizliği sayesinde, konuşulanları onaylayıp onaylamadığını çözebiliyordum. Dr. Mason, nazik, iyi kalpli, iriyarı bir adamdı, çok yaşlı değildi, yüzü bize dönük oturuyordu. Bazı öğrenciler, *Beyaz Tavuskuşu*'nu açmışlardı. Överek, yücelterek, hatta coşkuyla hatalarını tartışarak Lawrence'tan söz ettik. Kendi sesimizi duymak hem tuhaf hem de doğal geliyordu. Fikirler odanın havasında ve masa lambasında birikti, sonra belli belirsiz, karanlık bir biçimde Lawrence ülkesine doğru genişledi ve sonra yeniden odaya döndü. Bu genişleyip daralmalar, nefes alıp verir gibi uzun bir süre devam etti. Bir saat sonra, gitmek üzere ayağa kalktık. Kahkahalarla, rahat ve kendinden emin tavırlarla vedalaşarak birbirimizi adeta geceye saldık. Farklı odalar, geçici üzüntüler ve neşeler, eşyalar, pencereler ve değişik yerlerle dolu hatıralarıyla öğrenci yaşamı nasıl da eşsizdir.